

Międzynarodowa Konferencja Naukowa

Wielowymiarowość wielokulturowości

Lublin, 12–13 grudnia 2024 roku

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS

Instytut Nauk o Kulturze UMCS

Studenckie Koło Naukowe Etnolingwistów UMCS

Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS „Chatka Żaka” w Lublinie

Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne

„Pismo Folkowe”

Stowarzyszenie Animatorów Ruchu Folkowego

Program i tezy

Lublin 2024

Międzynarodowa Konferencja Naukowa
Wielowymiarowość wielokulturowości

Lublin, 12–13 grudnia 2024 roku

Komitet naukowy:

prof. dr hab. Walenty Baluk (UMCS, Lublin)

prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (UMCS, Lublin)

prof. dr hab. Aleksandra Niewiara (UŚ, Katowice)

dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK (UMK, Toruń)

Komitet organizacyjny:

dr hab. Joanna Szadura, prof. UMCS (IJIŁ UMCS)

dr Agata Kusto (INoK UMCS)

dr Damian Gocół (IJIŁ UMCS)

Sekretarz konferencji: dr Beata Maksymiuk-Pacek (INoK UMCS)

Organizatorzy: Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS, Instytut Nauk o Kulturze UMCS, Studenckie Koło Naukowe Etnolingwistów UMCS, Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne, Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS „Chatka Żaka”, „Pismo Folkowe” oraz Stowarzyszenie Animatorów Ruchu Folkowego.

Patronat: Komisja Etnolingwistyczna przy Komitecie Językoznawstwa PAN

Partner: Centrum Europy Wschodniej UMCS

Miejsce obrad: ACKiM „Chatka Żaka” UMCS, Lublin, ul. Radziszewskiego 16, Mała Sala Widowiskowa

Wydział Filologiczny UMCS, Lublin, plac Marii Curie-Skłodowskiej 4a, Sala Obrad Rady Wydziału

Obrady zdalne: Platforma ZOOM

Transmisja online: <https://www.facebook.com/mikolajkifolkowe>

PROGRAM

12 grudnia 2024 roku (czwartek)

Mała Sala Widowiskowa
ACKiM UMCS Chatka Żaka

9:00-9:30

Otwarcie konferencji

9:30–11:00

Panel dyskusyjny „Wielowymiarowość wielokulturowości”

Prowadzenie: dr Damian Gocół (UMCS, Lublin)

Uczestnicy:

prof. dr hab. Aleksandra Niewiara (UŚ, Katowice)
dr hab. Rafał Szczerbakiewicz, prof. UMCS (UMCS, Lublin)
dr Maria Szymańska-Ilnata (Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa)

11:00–13:00

Przerwa obiadowa

Obrady plenarne

Sala Obrad Rady Wydziału
Wydział Filologiczny UMCS/platforma Zoom

Sekcja 1: Wielokulturowość i regionalność

Prowadzenie: dr hab. Joanna Szadura, prof. UMCS (UMCS, Lublin)

- 13:00–13:20 dr Agata Kusto (UMCS, Lublin), *Wielokulturowy wymiar instrumentów muzycznych na przykładzie Konkursu Gry na Instrumentach Pasterskich im. Kazimierza Uszyńskiego w Ciechanowcu*
- 13:20-13:40 dr Irena Kulik (Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna, Oddział w Lublinie), *Nazwy miejscowe na -iszki w byłym województwie wileńskim*
- 13:40-14:00 mgr Rafał Miśta (badacz niezależny, Warszawa), *Interaktywna terytorialność – nowy stary sposób na wielokulturowość*
- 14:00-14:20 Dyskusja

Sekcja 2: Polsko-słowacki projekt *Oral History on 100th Anniversary of Comenius University Polish Philology*

Prowadzenie: dr Beata Maksymiuk-Pacek (UMCS, Lublin)

- 14:40-15:00 dr Damian Gocół (UMCS, Lublin), *Założenia metodologiczne polskosłowackiego projektu historii mówionej*
- 15:00-15:20 dr hab. Joanna Szadura, prof. UMCS (UMCS, Lublin), *Polsko-słowackie warsztaty historii mówionej w Lublinie – cele i efekty*
- 15:20-15:40 dr Bożena Kotuła (UK, Bratysława), *Polsko-słowackie spotkanie warsztatowe w Bratysławie*
- 15:40-16:00 Dyskusja

16:00–16:20

Przerwa kawowa

**Sekcja 3: *Oral History on 100th Anniversary of Comenius University Polish Philology –
perspektywa studencka***

Prowadzenie: dr Damian Gocół (UMCS, Lublin)

16:20-16:40 Jakub Wawer (UMCS, Lublin), *Promocja kultury i języka polskiego przez pracowników Instytutu Polskiego i Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie*

16:40-17:00 Maja Ostrowska (UMCS, Lublin), *Nauczanie języka polskiego na Uniwersytecie Komeńskiego w oczach lektorek*

17:00-17:20 Dyskusja

17:20-17:30

Przerwa kawowa

17:30-19:00

Dyskusja „Wiejskie kobiety i duch inności”

Prowadzenie: dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK (UMK, Toruń)

Uczestnicy:

dr hab. Agnieszka Gołębiowska-Suchorska, prof. UMK (UKW, Bydgoszcz)

dr Sara Orzechowska (UMK, Toruń)

dr hab. Katarzyna Smyk, prof. UMCS (UMCS, Lublin)

19:00

Zakończenie pierwszego dnia obrad

13 grudnia 2024 roku (piątek)

Sala Obrad Rady Wydziału
Wydział Filologiczny UMCS/platforma Zoom

Sekcja 1: Tożsamość kulturowa i pamięć historyczna Ukrainy w kontekście agresji Rosji (2014–2024) / Культурна ідентичність та національна пам'ять України у контексті агресії Росії (2014–2024)

Prowadzenie: prof. dr hab. Walenty Baluk (Dyrektor CEW UMCS, Lublin), prof. Hryhorii Perepelytsia (KUN im. T. Szewczenki, Kijów)

- 9:00-9:20 prof. Mykoła Doroszko (KUN im. T. Szewczenki, Kijów), *Konflikt pamięci. Historia jako pole walki Rosji wobec Ukrainy / Конфлікт пам'яті. Історичний фронт війни Росії проти України*
- 9:20-9:40 prof. Serhij Danylenko (KUN im. T. Szewczenki, Kijów), *Historia mówiona i media w procesie kształtowania pamięci narodowej Ukrainy / Усна історія та медіа у формуванні національної пам'яті в Україні*
- 9:40-10:00 doc. Natalia Neczajewa-Jurijczuk (CzUN im. J. Fed'kowycza, Czerniowce), *Tożsamość kulturowa w okresie wojny rosyjskoukraińskiej / Культурна ідентичність під час російськоукраїнської війни*
- 10:00-10:20 doc. Ołena Dobrzańska (KUN im. T. Szewczenki, Kijów), *Transformacja postaw „swój-obcy” w kontekście wojny rosyjskoukraińskiej / Трансформація опозиції «свій-чужий» в контексті російсько української війни 2014-2024 рр.*
- 10:20-10:40 prof. dr hab. Walenty Baluk (UMCS, Lublin), *Niemilitarne aspekty wojny rosyjsko-ukraińskiej w latach 2014–2024 / Невійськові аспекти російсько-української війни у 2014– 2024 рр.*
- 10:40-11:00 Dyskusja

11:00-12:30

Przerwa obiadowa

Sekcja 2: Język i opowieść w środowisku wielokulturowym

Prowadzenie: dr Agata Kusto (UMCS, Lublin)

- 12:30-12:50 mgr Kamila Klepacka (UJK, Kielce), *Artyści w rzeczywistości PRL-u. O rozumieniu wielokulturowości na podstawie wybranych egodokumentów Agnieszki Osieckiej*
- 12:50-13:10 Maja Ostrowska (UMCS, Lublin), *Płeć w języku. Perspektywa wielokulturowa*
- 13:10-13:30 Maria Pisarska (UMCS, Lublin), *Między wiernym przekładem a lokalną interpretacją: adaptacje tytułu powieści «Anne of Green Gables» w różnych językach*
- 13:30-13:50 Dyskusja

13:50

Zakończenie konferencji

TEZY

Panel dyskusyjny „Wielowymiarowość wielokulturowości”

Uczestnicy panelu pochylią się nad tematyką wielokulturowości ujmowanej z różnych perspektyw. Zastanowią się nad tym, jak rolę odgrywała i odgrywa ona w społeczeństwie polskim? Podejmą także dyskusję nad tym, co oznacza dziś kategoria pogranicza. Czy częściej dzieli ono ludzi, czy łączy? A może zmienia się to w zależności od czasu i miejsca? Wspólnie zastanowimy się również nad tym, jakie narzędzia i metody są użyteczne w badaniu środowisk wielokulturowych oraz jak funkcjonowanie w środowisku wielokulturowym wpływa na specyfikę kształtowania się tożsamości jednostkowej i grupowej. Panel prowadzony będzie z tłumaczeniem symultanicznym na język migowy.

Prowadzący: dr Damian Gocół (UMCS, Lublin).

Uczestnicy:

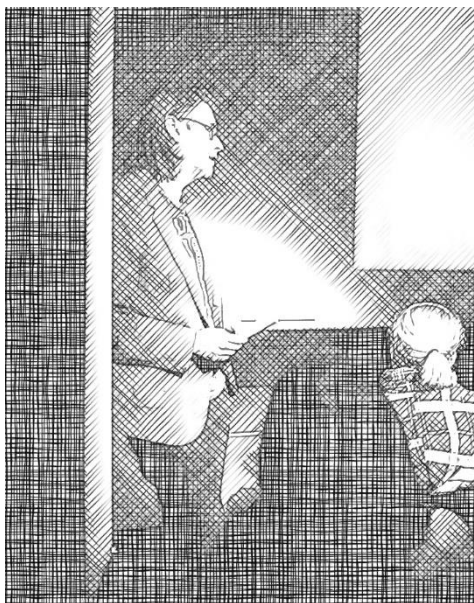

fot. z arch. pryw.

Prof. dr hab. Aleksandra Niewiara (UŚ, Katowice) – pracuje na stanowisku profesora w Instytucie Językoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Zajmuje się językoznawstwem historycznym i porównawczym, lingwistyką kulturową i kognitywną oraz aksjologią lingwistyczną. Jest autorką monografii z zakresu imagologii i pamięci zbiorowej: *Wyobrażenia o narodach w pamiętnikach i dziennikach z XVI–XIX wieku* (2000), *Moskwiczin – Moskal – Rosjanin w dokumentach prywatnych. Portret* (2006), *Kształty polskiej tożsamości. Potoczny dyskurs narodowy w perspektywie etnolingwistycznej (XVI–XX wiek)* (2009), *Imagologia – pamięć zbiorowa – umysł i kultura* (2019), *My i Inni – ewolucja wyobrażeń. Polski dyskurs prasowy w świetle imagologii i pamięci zbiorowej* (2020). Jest członkiem Komitetu

Językoznawstwa i Komitetu Słowianoznawstwa PAN oraz Komisji Etnolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów.

fot. z arch. prywatnej.

Dr hab. Rafał Szczerbakiewicz, prof. UMCS – profesor uczelni w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS. W roku 2014 obronił rozprawę habilitacyjną *„Niepokalana szczerłość jest urojeniem”*. *Dekonstrukcje mitu śródziemnomorskiego w twórczości Jana Parandowskiego*. Recenzentami pracy byli prof. dr hab. Józef Olejniczak z UŚ, prof. dr hab. Jerzy Świąch z UMCS, dr hab. Tomasz Wójcik z UW, prof. dr hab. Marek Zaleski z IBL PAN. Zainteresowania naukowe: eseistyka XX wieku, literatura, kultura popularna i nowe media, muzyka popularna, historia muzyki popularnej, literatura, tekst i ideologia, krytyka ideologii, mit śródziemnomorski w kulturze nowoczesności, nagrobki polskie XVI–XVIII wieku, kino klasyczne lata 30.–60. XX wieku, utopia, science-fiction i fantastyka.

Wybrane publikacje: *„Niepokalana szczerłość jest urojeniem”*. *Dekonstrukcje mitu śródziemnomorskiego w twórczości Jana Parandowskiego*, Lublin 2013; *Odnaleźć siebie na zewnątrz. Podróże literackie jako pozory otwarcia*, [w:] *Studii de limba, literatura si Metodica*. XV, red. K. Balázs, S. Misirianțu, Cluj-Napoca 2020, s. 277–292; *Wyjazd to nic innego jak początek podróży powrotnej do domu. Wenecka manga Jiro Taniguchiego*, [w:] *Komiks. Okolice (auto)biografii*, red. M. Traczyk, Poznań 2021, s. 135–163.

fot. z arch. prywatnej.

Dr Maria Szymańska-Ilnata – kuratorka kolekcji indonezyjskiej i instrumentów muzycznych w Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie. Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego na kierunkach muzykologia oraz etnologia i antropologia kulturowa. Była stypendystką programu „Darmasiswa”, w ramach którego studiowała taniec i muzykę w Instytucie Sztuk Indonezyjskich w Surakarcie. Zrealizowała grant badawczy „Kultura muzyczna Sumatry w świetle źródeł historycznych oraz współczesnych badań terenowych” finansowany przez Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu Preludium 5. Aktualnie prowadzi projekt „Azjatyckie instrumenty muzyczne w kolekcjach muzealnych

w Polsce” w ramach programu „Białe Plamy” organizowanego przez NIMiT. Od 2005 roku współpracuje z Instytutem Sztuki Polskiej Akademii Nauk przy projektach mających na celu badanie i popularyzację polskiej muzyki ludowej. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół kultur Indonezji, ze szczególnym uwzględnieniem grupy etnicznej Minangkabau oraz ich współczesnych przemian. Działa na rzecz popularyzacji wiedzy na temat kultur Indonezji w Polsce oraz współpracuje z indonezyjską diasporą. Jest prezeską Polskiego Seminarium Etnomuzykologicznego oraz skarbniczką Asia Collections Network – Europe.

Wybrane publikacje: *Stworzone dźwiękiem. Muzyka i taniec w sztukach plastycznych Azji i Oceanii, katalog wystawy*, Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa 2021; *Muzyka jako element budowania wspólnoty. Przykład Minangkabau* (audiopaper), „Glissando” 2020, <http://audiopapers.glissando.pl/muzyka-jako-element-budowania-wspolnoty-przyklad-minangkabau/>; *Kultura muzyczna Sumatry Zachodniej i jej przemiany*, Dysertacje Doktorskie Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, pod red. Joanny M. Sosnowskiej, t. XIV, Warszawa 2019.

REFERENCI

dr Agata Kusto

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Wielokulturowy wymiar instrumentów muzycznych na przykładzie Konkursu Gry na Instrumentach Pasterskich im. Kazimierza Uszyńskiego w Ciechanowcu

Referat ma na celu ukazanie zjawiska wielokulturowości aerofonów bezotworowych drewnianych, obecnych w kulturze pasterskiej Europy. Pierwszą perspektywą będą same instrumenty, ich odmiany, nazwy, budowa i technika wydobywania dźwięku. Drugą perspektywą będzie autentyczny kontekst kulturowy ich funkcjonowania, zaś trzecią perspektywą będzie konkurs w Ciechanowcu jako miejsce konfrontowania i przenikania się wielokulturowych praktyk muzycznych. W referacie wykorzystane będą materiały audiowizualne z konkursu w Ciechanowcu.

dr Irena Kulik

Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna, Oddział w Lublinie

Nazwy miejscowe na *-iszki* w byłym województwie wileńskim

Historyczna Wileńszczyzna uchodzi za region wielokulturowy. Żywioł bałtycki przeplata się ze słowiańskim, wschodnim i zachodnim. Ten aspekt jest szczególnie zauważalny w nazwach miejscowych. Z tego względu na uwagę zasługują ojkonimy ze sławizowanym bałtyckim sufiksem słowotwórczym *-iszki/-yszki*, który ma charakter dzierżawczy wraz z różnojęzycznymi podstawami. W swoim wystąpieniu ukażę przenikanie się kultur na podstawie słownictwa zawartego w podstawach nazw miejscowości wyekscerpowanych z mapy byłego województwa wileńskiego z 1928 roku autorstwa Feliksa Dąbrowskiego i Edwarda Nowickiego.

Słowa kluczowe: toponimia, kartografia, Wileńszczyzna z okresu dwudziestolecia międzywojennego

Podstawowa bibliografia:

1. Endzelytė Renata, 2004, *Šiaurės vidurio Lietuvos vietovardžiai su priesaga -išk-*, „Acta Linguistica Lithuanica”, vol. L, s. 1–10.
2. Garšva Kazimieras, *Vilniaus ir Šalčininkų rajonų vietovardžių kilmė* <https://www.voruta.lt/k-garsva-vilniaus-ir-salcininku-rajonu-vietovardziu-kilme/> [dostęp: 15.06.2024].
3. Safarewicz Jan, 1956, *Litewskie nazwy miejscowe na -iszki*, „Onomastica”, t. II, s. 15–63.

mgr Rafał Mišta

badacz niezależny, Warszawa

Interaktywna terytorialność – nowy stary sposób na wielokulturowość

Spośród różnych podejść mierzących się z wielokulturowością jednym z najważniejszych jest podejście geograficzne – korzystające z kartograficznych ujęć przestrzennego zróżnicowania kulturowego. Podejście takie ma swoje zalety, jak i wady, których bilans zależy od tego w jaki sposób jest ono stosowane. W referacie chciałbym wskazać na dwa aspekty, które mogą uczynić podejście geograficzne szczególnie dobrym punktem wyjścia do badań nad zjawiskami wielokulturowymi.

Po pierwsze, część związanych z nim problemów wynika z technicznych niemożności obrazowania wielu złożonych zjawisk w jednym punkcie przestrzeni, jak i trudności w uchwyceniu relacji między kartowanymi zjawiskami na pojedynczej mapie. Współcześnie, dzięki technologiom cyfrowym i mapom interaktywnym, przeszkody te można jednak na wiele sposobów zniwelować. Co więcej, kontrowersyjną kwestię doboru i sposobu prezentacji kartowanych zjawisk można uelastyczyć pozwalając na ich samodzielnych wybór przez czytelnika mapy.

Po drugie, zmniejszenie ograniczeń technicznych pozwala ponownie zastanowić się nad kryterium „terytorialnym” jako potencjalnie neutralnym kryterium definiowania obszaru badań, tj. nienarzucającym na zbyt wczesnym etapie, które grupy i zjawiska kulturowe będą wykluczone z analizy.

Dyskusja nad powyższymi tezami zilustrowana będzie przykładami z tworzonej przez referującego Cyfrowej Mapy Folkloru, obejmującej wielokulturowy obszar dawnej Rzeczypospolitej.

Słowa kluczowe: etnografia, folklorystyka cyfrowa, Oskar Kolberg, Kazimierz Moszyński

Podstawowa bibliografia:

1. Gajek J., 1959, *Zadania i metody Polskiego Atlasu Etnograficznego*, „Lud”, nr 44, s. 153–204.
2. Jasiewicz Z., 2021, *Wielokulturowość w dziełach Kolberga. Obecność wielu kultur i ideologia*, „Journal of Urban Ethnology”, no. 19, s. 209–226.
3. Murdock G., 1967, *Ethnographic atlas*, Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
4. Moszyński K., 1929, *Kultura ludowa Słowian, cz. 2, Kultura duchowa, z. 2*, Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
5. Waszczyńska K., 2014, *Metody pracy, zasady i praktyka podziału regionalnego w monografiach Oskara Kolberga*, „Lud”, nr 98, s. 17–39.

dr Damian Gocół

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Założenia metodologiczne polsko-słowackiego projektu historii mówionej

Biorąc pod uwagę bogate doświadczenie warsztatowe pracowników i studentów UMCS w zakresie historii, w roku 2024 pracownicy Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS oraz Uniwersytetu Komeńskiego zapoczątkowali projekt „Oral History on 100th Anniversary of Comenius University Polish Philology”. Zespół pod kierunkiem dr hab. Joanny Szadury, prof. UMCS (wykonawcy: dr Damian Gocół – UMCS, dr Bożena Kotuła – UK) uzyskał pozytywną opinię na temat planowanych działań i ich dofinansowanie z programu grantowego Funduszu Wyszehradzkiego: V4 Gen Mini-Grants (nr 12410034).

Projekt został przewidziany na okres sześciomiesięczny (od maja do listopada 2024 roku). Działania grantowe były ściśle skorelowane z 100. rocznicą nauczania języka polskiego na Uniwersytecie Komeńskiego. Powstał zbiór nagrań historii mówionej poświęconych tej tematyce. Rozmowy były prowadzone m.in. z pracownikami i absolwentami UK oraz innymi osobami związanymi z nauczaniem języka polskiego, np. pracownikami Instytutu Polskiego w Bratysławie.

W referacie zostaną przedstawione założenia i cele projektu.

dr hab. Joanna Szadura, prof. UMCS

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Polsko-słowackie warsztaty historii mówionej w Lublinie – cele i efekty

Założeniem działań grantowych w projekcie „Oral History on 100th Anniversary of Comenius University Polish Philology” była realizacja wspólnego postępowania badawczego opartego na metodach właściwych dla historii mówionej, które lubelskie środowisko z powodzeniem opracowuje i stosuje od wielu lat. Celem bezpośrednim było pozyskanie, opracowanie i archiwizacja relacji tych, którzy uczestniczyli w nauczaniu języka polskiego na UK w Bratysławie. By te zadania zrealizować, lubelskie środowisko dzieliło się

ze słowackimi wykonawcami projektu doświadczeniem podczas wykładów oraz spotkań warsztatowych. Uczestniczyli w nich studenci z Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (szerzej, zob. relacje: Adamczyk 2024; Ostrowska 2024; Głusek 2024; Wawer 2024).

W referacie zostaną omówione przebieg i efekty warsztatów historii mówionej w Lublinie.

dr Bożena Kotuła

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Polsko-słowackie spotkanie warsztatowe w Bratysławie

Uczestnicy projektu „Oral History on 100th Anniversary of Comenius University Polish Philology” w Bratysławie zostali podzieleni na pięć czteroosobowych zespołów, w skład których wchodzi dwoje studentów z Lublina i dwoje z Bratysławy. W każdej grupie został wybrany lider – odpowiedzialny za zebranie nagrań oraz protokołów, nadanie im numerów oraz umieszczenie ich na dysku, dokumentalista – odpowiedzialny za protokół i zdjęcia oraz osoba nagrywająca rozmowę. Przygotowanie do spotkań obejmowało zapoznanie się z literaturą poświęconą nauczaniu języka polskiego na Uniwersytecie Komeńskiego. Dostępne są publikacje – książkowe i pojedyncze artykuły, które powstały przy okazji wcześniejszych rocznic. Kolejne działania to przygotowanie kwestionariusza i ustalenie listy rozmówców – świadków przeszłości. Zrób zbioru stanowią wywiady z byłymi i obecnymi pracownikami (Słowakami), lektorami (Polakami) i absolwentami polonistyki, przede wszystkim z tymi, którzy wykorzystują język polski w swojej pracy. Zaplanowano przeprowadzenie do 15 rozmów (każdy zespół rozmawiał z maksymalnie trzema wybranymi przez siebie osobami) i utrwalenie ich w formie audio/video. Kolejny etap pracy to transkrypcja wybranych rozmów lub ich fragmentów.

Referat przedstawia założenia i przebieg słowackiej części projektu, której efekty przedstawiają w osobnych referatach studenci UMCS.

Jakub Wawer

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Promocja kultury i języka polskiego przez pracowników Instytutu Polskiego i Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie

Wystąpienie przedstawia, w jaki sposób grupy polsko-słowackie przygotowywały się do prowadzenia wywiadów z rozmówcami. Grupy zostały podzielone na pięć zespołów, z których każdy składał się z czterech osób – dwóch przedstawicieli ze strony słowackiej i dwóch ze strony polskiej. Taki podział sprzyjał integracji uczestników oraz ułatwiał efektywną współpracę. Rozmowy odbywały się w wydzielonych salach w budynku Instytutu Polskiego w Bratysławie, co zapewniło odpowiednie warunki do pracy.

Opisano sylwetki trzech rozmówców – dr Magdaleny Verdugo-Zakrzewskiej, Wilhelma Hessa i Agnieszki Kwiatkowskiej, dyrektorki Instytutu Polskiego w Bratysławie. Omówiono również, jakie odpowiedzi uzyskano od powyżej wymienionych osób. Ważnym tematem rozmowy była promocja polskiej kultury w Bratysławie, w której Hess odgrywa kluczową rolę. Opowiedział o działalności Instytutu Polskiego, w tym organizacji programów, wydarzeń kulturalnych i współpracy z lokalnymi instytucjami. Nawiązał również do tego, w jaki sposób jest związany z regionem lubelskim. Pani Kwiatkowska opowiedziała o swojej drodze na stanowisko oraz kulisach funkcjonowania instytucji. Dr Verdugo-Zakrzewska jest autorką podręcznika dla studentów trzeciego roku, który powstał z myślą o ułatwieniu nauki języka polskiego słowackim studentom.

Udzielone odpowiedzi ukazują istotność współpracy międzynarodowej i zawierania kontaktów z innymi instytutami na całym świecie, co umożliwia realizację wspólnych inicjatyw.

Dzięki temu wydarzeniu studenci zdobyli nie tylko nowe informacje i doświadczenie, ale także nawiązali kontakty, które mogą okazać się cenne w przyszłości. Prowadzenie wywiadów było dla nich wyjątkowym wyzwaniem, ale również ciekawym doświadczeniem.

Maja Ostrowska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Nauczanie języka polskiego na Uniwersytecie Komeńskiego w oczach lektorek

Wystąpienie przedstawia sylwetki trzech pracowniczek, z którymi przeprowadzono rozmowy w ramach projektu – prof. Martą Pančíkovą, dr Kingą Wawrzyniak i dr Marią Magdaleną Nowakowską. Każda z nich była lektorką na Uniwersytecie Komeńskiego i prowadziła zajęcia ze studentami, wykorzystując materiały zgromadzone samodzielnie lub opracowane przez pracowników uczelni. Dzięki nim można dowiedzieć się, jak wyglądała kadra i społeczność studencka.

Lektorkom zadano wiele pytań dotyczących ich pracy na Uniwersytecie Komeńskiego. Pytano m.in. o to, jak wygląda nauczanie języka polskiego w UK, jak pozyskiwane są materiały dydaktyczne. Dla słuchaczy na pewno cenne będą wypowiedzi lektorek w formie nagrań audio (oraz wideo), co uatrakcyjni i uwiarygodni przedstawione treści.

Z wielu pozyskanych relacji wynika, że prof. Pančíková oraz dr Wawrzyniak zasłużyły się dla nauczania języka polskiego w Bratysławie przede wszystkim dzięki opracowaniu podręczników i pomocy dydaktycznych. Natomiast dzięki inicjatywie dr Nowakowskiej udało się już kilkakrotnie zorganizować certyfikowane egzaminy językowe. Wszystkie lektorki wspomniano jako świetne dydaktyczki. Przedstawione przez nie historie ukazują, że najważniejsze w nauczaniu języka polskiego jako obcego jest zintegrowanie się z daną kulturą.

Dyskusja „Wiejskie kobiety i duch inności”

Tytułowe zagadnienie nawiązuje do tytułu książki Marii Janion *Kobiety i duch inności* (1996), w której badaczka omawia liczne typy kobiet (literackich), zadając sobie pytanie o ich wpływ na różne zjawiska, w tym na rządy państw. W dyskusji poświęconej kobietom wiejskim w kulturach tradycyjnych i współczesnych przyjrzymy się tej inności nieco odmienne. Zajmiemy się kobiecymi rolami, zadaniami, ale też ich postawami wobec inności – kulturowej, narodowej, społecznej. W dyskusji zostaną podjęte trzy kręgi zagadnień, m.in. w oparciu o folklor, pamiętniki chłopskie, przekazy etnograficzne, opracowania, własne badania i obserwacje:

1. Tradycyjne role wiejskich kobiet w (wielokulturowym) środowisku wiejskim (np. córka, gospodyni, matka, babka).
2. Niestandardowe role wiejskich kobiet (np. zielarki, znachorki, czarownice).
3. Współczesne role wiejskich kobiet i ich otwartość na inne doświadczenia, w tym kulturowe, kulinarne, edukacyjne (animatorki życia kulturalnego, turystycznego, zielarskiego; role kół gospodyń wiejskich).

Prowadząca: dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK (UMK, Toruń)

Uczestnicy:

Dr hab. Agnieszka Gołębiowska-Suchorska – profesor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Zajmuje się zagadnieniami związanymi z rosyjskim i polskim folklorem słownym, komparatystyką bajkozawczą, gatunkami e-folkloru i postfolkloru, folklorem politycznym, modyfikacją tradycji ludowych w folklorze współczesnym, w tym adaptacją elementów ludowej tradycji znachorskiej do nowych realiów kulturowych, zwłaszcza aktualnych uwarunkowań komunikacyjnych i ekonomicznych. Jest autorką monografii: „*Dziewczę przędzie, Pan Bóg nitki daje*”. *O spójności ludowej wizji świata* (2011) oraz *Od znachorki do autorki. Rosyjska tradycja znachorska we współczesnych poradnikach magicznych* (2016). Wykonawca w projektach „Słownik polskiej bajki ludowej” (grant NPRH, kierownik projektu: dr hab. Violetta Wróblewska prof. UMK) oraz „Leksykon folkloru polskiego” (grant NPRH, kierownik projektu: dr hab. Piotr Grochowski, prof. UMK). Członkini Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Interesuje się etnografią krajów słowiańskich oraz ikonografią i religią prawosławną. Popularyzowała wiedzę o folklorze słowiańskim m.in. w cyklu audycji radiowych „Świat utracony – wierzenia Słowian” w Radiu Pomorza i Kujaw.

Dr Sara Orzechowska – od 9 lat zajmuje się etnobotaniką, zielarstwem, tradycjami roślinnymi Słowian. Ukończyła interdyscyplinarne studia dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze (UWM), gdzie pobierała nauki biologiczne i antropologiczne (lic. *Rośliny nieśmiertelności w mitach i legendach kultur indoeuropejskich*); kontynuowała naukę na UMK, gdzie ukończyła magisterium z folklorystyki i antropologii (kulturoznawstwo); a niedawno obroniła doktorat z zakresu etnobotaniki nt. *Tyś mnie tu nie sadził, ty mnie nie będziesz zżynał. Relacje kobiet z roślinami w folklorze polskim*, który został opublikowany w formie książki – *Kobiety i rośliny w folklorze polskim*. Ukończyła również studia

podyplomowe na kierunku zielarz-fitoterapeuta. Jest certyfikowanym towaroznawcą zielarskim, ukończyła kursy uniwersyteckie (UMK) z botaniki farmaceutycznej, fitochemii, fizjologii roślin. Odbyła pobyt naukowy w Katedrze Etnobotaniki na UNAM (Mexico City). Jest autorką licznych artykułów naukowych, posiada wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej. Była koordynatorką projektów ministerialnych, m.in. „Etnospizarnia ziemi dobrzyńskiej”; „Herbarium Anny Wazówny”; „Na len! Na konopie! Słowiańskie święta roślinne”.

fol. B. Proll

Dr hab. Katarzyna Smyk – prof. UMCS w Instytucie Nauk o Kulturze Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; językoznawczyni, kulturoznawczyni, folklorystka, semiotyczka kultury. Badaczka kultury tradycyjnej i posttradycyjnej, obrzędów, zwyczajów, wierzeń, tekstów folkloru i sposobów ich funkcjonowania we współczesnej kulturze polskiej i w systemie wartości współczesnych Polaków.

Jako badaczka i opiekun naukowy brała i bierze udział w kilkunastu przedsięwzięciach badawczych, w tym wspieranych przez MEN (*Słownik polskiej bajki ludowej*, *Leksykon folkloru polskiego*) oraz MKiDN w Kolbuszowej, Krośnie, Spycimierzu, Uniejowie, na Opolszczyźnie, w Rudniku nad Sanem, Iłży, Zwoleniu

czy Wejherowie. Autorka i redaktorka wielu monografii, m.in. na temat polskiej choinki, spycimierskiego Bożego Ciała, poezji Jana Pocka. Autorka ponad 180 artykułów naukowych na temat współczesnych tekstów kultury, folkloru polskiego, poezji ludowej oraz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Zaangażowana społecznie w pracę nad utrwalaniem tradycji regionalnych jako istotnego, protożsamościowego wymiaru kultury polskiej. M.in. od 2005 roku jest członkinią redakcji kwartalnika Stowarzyszenia Twórców Ludowych „Twórczość Ludowa”, serii „Dziedzictwo Kulturowe” PTL na kadencję 2020–2024., rady naukowej czasopisma „Łódzkie Studia Etnograficzne” na kadencję 2020–2024, rady programowej periodyku „Studia i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”, Rady Naukowej „Rocznika Podhalańskiego”, „Biuletynu Uniejowskiego”, czasopisma „Wieś Radomska”, „Dziedzictwo Kulturowe Wsi”, „Pismo Folkowe. Tradycja. Muzyka Świata i Okolic”. Zasiada w radach naukowych muzeów i instytucji kultury (m.in. Muzeum Regionalnego w Rzeszowie, Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie, Muzeum Wsi Lubelskiej, Muzeum Regionalnego w Zwoleniu). Członkini Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Sekcji Polskiej IOV (członek Prezydium), Sekcji Literatury STL, Rady Artystycznej Sejmików Teatrów Wsi Polskiej, zarządu oddziału lubelskiego Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego, Komisji Folklorystycznej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów. Jest ekspertem Polskiej Komisji Akredytacyjnej (w dyscyplinach nauki o kulturze i religii oraz językoznawstwo). Jest też współpracownikiem Laboratorium Semiotycznego Wydziału Artes Liberales UW. Przewodniczy Radzie ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kadencjach 2019–2022 i 2023–2027.

Uhonorowana m.in. odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (2009) i brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2023).

mgr Kamila Klepacka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce

Artyści w rzeczywistości PRL-u. O rozumieniu wielokulturowości na podstawie wybranych egodokumentów Agnieszki Osieckiej

Celem mojego wystąpienia jest ukazanie obrazu środowiska artystycznego na podstawie wybranych egodokumentów Agnieszki Osieckiej. Egodokumenty, które analizuję, to wybrane *Dzienniki* Agnieszki Osieckiej oraz *Listy na wyczerpanym papierze Agnieszki Osieckiej i Jeremiego Przybory* (z lat 1964–1966). W referacie koncentruję się nad swoistym rozumieniem wielokulturowości i zwracam uwagę na możliwości, jakie daje wykorzystanie egodokumentów w rekonstrukcji językowego obrazu środowiska artystycznego funkcjonującego w czasach PRL-u.

Słowa kluczowe: egodokumenty, wielokulturowość, środowisko artystyczne

Podstawowa bibliografia:

1. Mamzer Hanna, 2023, *Tożsamość w podróży. Wielokulturowość a kształtowanie tożsamości jednostki*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
2. Mucha Janusz, 1999, *Wielokulturowość etniczna i nieetniczna*, „Sprawy Narodowościowe”, nr 14–15.
3. Roszak Stanisław, 2024, *Egodokumenty – samoświadectwa – egodokumentalność. Teoria i praktyka*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.

Maja Ostrowska

Studenckie Koło Naukowe Etnolingwistów UMCS, Lublin

Płeć w języku. Perspektywa wielokulturowa

Wystąpienie przybliży zmiany dokonujące się w postrzeganiu kategorii płci. Porównano, w jaki sposób różne ośrodki kulturowe definiują płeć i jakiego języka używają, aby ją wyrazić. Na przykładzie historii wybranych ludów środkowo- i południowoazjatyckich, północnoamerykańskich oraz europejskich można wysunąć wniosek, że istniały kręgi kulturowe, w których kategoria płci nie była definiowana przy pomocy systemu binarnego, a poza kobietą i mężczyzną obecna była też trzecia kategoria. Przywołano również współczesną typologię wykorzystywaną w badaniach socjologicznych, kulturoznawczych,

a także lingwistycznych. W celu porównania różnic międzykulturowych zwrócono szczególną uwagę na warstwę językową – jak mówi się o mężczyznach, kobietach i „trzecich płciach” oraz w jaki sposób są one wartościowane. Zaprezentowano również obraz kategorii płciowych ujawniający się w warstwie leksykalnej i gramatycznej różnych języków, skupiając się na języku polskim (charakteryzującym się wysokim stopniem fleksyjności i rodzajowości) oraz angielskim (w którym te dwie kategorie są szczątkowe). Poddane analizie przykłady pozwoliły na ustalenie, skąd mogą brać się asymetrie rodzajowo-płciowe i czy obecne postrzeganie kategorii płci zmierza w stronę monokulturowości, czy wielokulturowości.

Słowa kluczowe: lingwistyka płci, tożsamość płciowa, płć kulturowa.

Podstawowa bibliografia:

1. Cordoba Sebastian, 2023, *Non-binary Gender Identities. The Language of Becoming*, Nowy Jork: Routledge.
2. Karwatowska Małgorzata, Szpyra-Kozłowska Jolanta, 2005, *Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim*, Lublin: Wydawnictwo UMCS.
3. Rejter Artur, 2013, *Płć – język – kultura*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
4. Rudaś-Grodzka Monika i in. red., 2014, *Encyklopedia gender. Płć w kulturze*, Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.

Maria Pisarska

Studenckie Koło Naukowe Etnolingwistów UMCS, Lublin

Między wiernym przekładem a lokalną interpretacją: adaptacje tytułu powieści *Anne of Green Gables* w różnych językach

Tematem wystąpienia jest analiza tłumaczeń tytułu powieści *Anne of Green Gables* na różne języki. Celem badawczym jest ukazanie tego, jak różnorodne strategie tłumaczeniowe wpływają na recepcję powieści autorstwa kanadyjskiej pisarki Lucy Maud Montgomery opowiadającej o losach Ani Shirley, osieroconej dziewczynki wychowanej w Avonlea przez rodzeństwo Marylę i Mateusza Cuthbertów.

Omawiane przykłady obejmują między innymi tłumaczenie tytułu powieści na język polski, hiszpański, francuski, norweski czy japoński. W wystąpieniu bada się, jak tłumacze balansują między wiernością oryginałowi a dostosowaniem do lokalnych kontekstów kulturowych, podkreślając wpływ języka na kształtowanie wielowymiarowej tożsamości literackiej dzieła.

Słowa kluczowe: tytuł, przekład, *Ania z Zielonego Wzgórza*

NOTATKI

A series of 40 horizontal dotted lines, spaced evenly down the page, providing a template for handwritten notes.

